

38.910

Cuprins:

Cuvânt înainte.....	1
Considerații generale.....	3
Scurtă istorie a orașului.....	4
Organizarea socială și economică a orașului.....	36
Viața culturală.....	48
Monumente medievale.....	56
Castelul și biserica Sfânta Margareta.....	56
Piața Mare.....	75
Alte monumente medievale din interiorul cetății.....	86
Cetatea orașului.....	95
Bibliografie.....	103

Moto

Cel de-al patrulea oraș este Mediaș (Medwisch), așezat chiar în mijlocul Transilvaniei, în cel mai bun loc din țară. Nu este mare, dar bine întărit. Îndeosebi este bine păzită o biserică de pe munte¹, căci acești oameni le întăresc așa cum ne întărim noi castelele.

Eberhardt Werner Happel –1688

Considerații generale

În cifre reci, Mediașul poate fi prezentat așa: coordonate 24°21' 8'' longitudine estică, 46° 10' 7'' latitudine nordică și 310m. cota topografică medie.

Așezat pe ambele maluri ale Târnavei Mari, la confluența acesteia cu pârâul Moșna, orașul este situat în inima Ardealului, între pantele acoperite de vestitele vii ale Dealurilor Târnavelor, la nord, și cele ale Podișului Hârtibaciului, la sud. La nord vest, la aproximativ trei ore de mers pe jos, se află Dealul Baznei, care prin înălțimea sa de 598m. domină întreaga zonă de mijloc a Târnavelor. O dorsală a lui, dealul Wewern, se prelungește spre est-sud est până în apropierea Mediașului, oferind de la altitudinea de 555m. o priveliște de ansamblu de excepție. Pădurile de foioase de esențe tari, stejar, gorun, fag, care îmbracă versanții sudici ai dealurilor, coboară până în imediata vecinătate a nord-vestului orașului, dăruind aer și culoare.

La sud, dealurile au un aspect mai domol, cu pante line și sunt fragmentate de numeroase terase. În această zonă și pe terasa Târnavei Mari, se află cea mai mare parte a terenurilor agricole din imediata vecinătate a orașului.

O simplă consultare a manualelor de geografie indică pentru Depresiunea Colinară a Transilvaniei un climat temperat continental de dealuri, cu influențe oceanice, cu valori termice medii de 8-9°C și cantități de precipitații anuale de 600-700mm. Ca orice ardelean care se respectă, Mediașul confirmă cu o precizie surprinzătoare datele oferite de anuare: temperatura medie multianuală este de 8.4°C și valoarea medie anuală a precipitațiilor este de 655mm. În timpul verii, temperaturile maxime extreme rareori depășesc 32°C și pe durate scurte de timp, iar iernile blânde sunt caracterizate de minime termice extreme de -17 — -25°C, în mod cu totul excepțional mai coborâte. Ardealul este în mod fericit protejat de influențele de climat arid din stepa cazacă de lanțul Carpaților Orientali și expus

¹ Happel (1647-1690) nu a vizitat niciodată Mediașul, a preluat informația de la I.Kemény, fapt care explică eroarea.

influenței benefice a climatului oceanic, care asigură un regim pluviometric satisfăcător.

Regimul circulației aerului poate fi considerat deosebit de calm. Predominante sunt vânturile dinspre vest-nord vest, care transportă mase de aer de origine oceanică. Rareori vântul are direcție estică, antrenând aer proaspăt din zona vestică a Carpaților Orientali. Aproximativ 320 de zile dintr-un an sunt caracterizate de calm atmosferic, iar zilele de toamnă marcate de vânt constituie excepții.

Târnava. Nume dat râului, podișului, dealurilor, vinurilor. Originea lingvistică a acestui nume este cel puțin interesantă. Majoritatea specialiștilor consideră că numele provine de la cuvântul slav “trn” sau “târ” = spin, care împreună cu sufixul “ava” a consacrat numele milenar al “apei spinului” sau “apa care curge printr-un ținut cu spini”. Numele a fost tradus textual de unguri în “Küküllo”, iar sașii ulterior l-au denumit “Kokkel”, termenul german fiind “Dornbach”, care toate se traduc în românește prin “Spinoasa”.

Scurtă istorie a orașului

Culoarul pe care Târnava Mare l-a săpat între dealurile din zonă a constituit dintotdeauna un mediu favorabil habitatului uman. A oferit condiții de vânătoare, de practicare a agriculturii, ulterior a meșteșugurilor și comerțului, ocupații facilitate și de existența căilor de comunicație naturale.

De-a lungul timpului au fost făcute mai multe descoperiri preistorice. În perimetrul Mediașului sau în imediata lui apropiere, săpăturile arheologice au adus la lumina zilei unelte neolitice aparținând culturii Petrești (≈3000î.Hr.). În muzeul municipal există mai multe topoare de piatră cioplită și ceea ce este fascinant la ele este perfecta cilindricitate a orificiului practicat în piatră și diametrele aproximativ egale ale acestor cilindri. “Specialiștii” care le-au confecționat nu dispuneau de burghie, de strung...doar de dexteritatea și de experiența lor. Se presupune că orificiile erau realizate prin frecare cu nisip umezit cu apă.

În punctul “Cânepi” a fost semnalată o așezare aparținând culturii Coțofeni, cu ceramică decorată cu pastile în formă de boabe de linte. În punctele “Gura Câmpului” și “Măzăriște pe Șes” au fost descoperite, în 1967 și respectiv 1973, grupuri de morminte de inhumatie în ciste din piatră. Cele două grupuri, în primul punct cu patru morminte, iar în al doilea cu două, au fost atribuite culturii Scheckenberg. Tot la “Gura Câmpului” se cunosc o așezare și un mormânt de incineratie, ambele aparținând culturii Wietenberg. În punctul “Baia de nisip”, pe un bot de deal de la vest de localitate, a fost cercetată o altă așezare a culturii Wietenberg. Prin anii 1933-1934, pe “Dealul Cetății”, în dreapta râului Târnava Mare, au fost descoperite întâmplător mai multe vase, care aparțin culturii Noua, fiind socotite ca provenind din morminte distruse. Vestigii ale unei așezări atribuite culturii Noua s-au descoperit și la “Gura Câmpului”. De pe teritoriul Mediașului provine și o seceră din bronz cu cârlig la mâner, încadrată la sfârșitul epocii bronzului, piesa servind la definirea tipului respectiv de seceri. În cursul anului 1958, pe un deal, aflat la N-E de oraș, au fost efectuate săpături arheologice

Alah!, îl prinde groaza pe omul care vede cum îi schingiuiesc pe unguri pe locul acesta nenorocit. Încercând să fure careva calul unui gaziu dintre trupele rumeliote din oastea islamică, pe când era priponit, acesta fusese rănit. Ungurul vinovat de aceasta a fost supus atâtor schingiuiiri cum n-am văzut nici în Persia, în Daghestan sau în Arabia. Văzând această pildă, ostașii noștri au rămas înmărmuriți.

*În târg și în bazarul orașului, lumea făcea vânzări și cumpărări.” “**Are o piață așa de ordonată, că nu se poate descrie. Și aici, negoțul îl fac fetele și femeile. Se găesc mărfuri prețioase din toate țările, ...De aceea, toți locuitorii de aici sunt negustori și oameni de afaceri foarte bogați**”*

Așa vedea Evila Celebi Piața Mare din Mediaș în anul 1661.

Absența căilor de acces pietruite în Piața Mare și prezența mlaștinilor au creat situații comice la începuturile vieții mondene din Mediaș. Doamnele și domnișoarele, proaspăt spălate și dichisite, erau transportate la sindrofii în niște ciubere-dulap (pentru cei care nu cunosc termenul, butoaie ceva mai mari), ridicate de câte doi slujitori (lectica romană nu-și găsea justificarea, pentru o simplă traversare a pieței).

Piața devine locul unde se desfășoară evenimentele publice: aici au loc execuțiile, pedepsele corporale, dar și festivități de primire a înalților oaspeți și activități comerciale, în prăvăliile de la parterul caselor sau în cadrul târgurilor (în

Piața Mare în zi de târg, la începutul sec. al XX-lea.

1424, Mediașul avea dreptul de a organiza două târguri anuale – pe Zeckesch, apoi cel menționat, din 1507, în Piața Mare, iar cu timpul, târguri săptămânale).

În partea de nord-est a pieții a existat, până în 1875, o hală de comerț, unde breslele își vindeau produsele, iar în fața ei, stâlpul infamiei. Legenda, sau poate mai mult decât legenda, spune că această hală a fost construită în 1770 de primarul orașului, Hann von Hannenheim, pentru a-și împiedica fata să cocheteze de la

Turnul Fierarilor, înainte de 1896 și azi.

De aici, zidul, care a fost restaurat începând din anul 1993, cu mijloacele financiare ale Primăriei Mediaș, continuă până la turnul **Forkesch (Aurarilor)**. Accesul în turn se face din interiorul cetății, prin drumul de strajă reconstituit în